

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XX. évfolyam, 101. szám

2017/1.

Huszadik születésnap

Egyesületünk folyamatos működéséhez – a pályázati program- és működésfinanszírozás mellett – az egyéni tagdíjak és a falugondnokságokat működtető települések támogatása jelentős segítséget nyújtott. Csak a falugondnokok, falugondnoki szolgálattal rendelkező települések együttműködésével tudunk létezni. Köszönjük mindazok segítségét, akik hozzájárultak, hogy a 2016-os esztendőben is sikeres programokat és eredményes működést tudhattunk magunk mögött!

Idén is tervezzük a már hagyományá vált rendezvények folytatását, a hírlevél folyamatos megjelentetését, pályázati programok megvalósítását. Sőt 2017-ben születésnapot is ünnepel a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete, méghozzá a huszadikat. Ezért ebben az évben is számítunk az önkormányzatok támogatására, és az egyesületi tagok tagdíjaira. Egy-egy önkormányzatnak jelképes összeg az, ami egyesületünknek a folyamatos működés, kapcsolattartás, pályázati önrész lehetőségét jelenti.

Jól működik egy civil szervezet, ha összetartó tagsága, jó vezetése és eredményesen dolgozó munkatársai vannak. Elmondhatjuk, hogy mindez jellemző a Falugondnokok Duna-Tisza közti Egyesületére. Ám mindent meg kell tennünk, hogy még sikeresebb szakasz kövesse ezt az első húsz évet. Egyesületünk Kelebián alakult, az öt éves évfordulót Kelebián, a tízéveset Csólyospáloson, a 15 éveset Röszkén ünnepelte. Lakiteleken, a Falugondnokok Országos Konferenciáján Csólyospálos polgármestere, Á. Fűrűs János felajánlotta, hogy a 20 éves évfordulót is megünnepelhetjük településünkön. Élünk a lehetőséggel!

(zelenák)

Kányádi Sándor: Csendes pohárköszöntő újév reggelén

*Nem kívánok senkinek se
különösebben nagy dolgot.
Mindenki, amennyire tud,
legyen boldog.
Érje el, ki mit szeretne,
s ha elérte, többre vágyjon,
s megint többre. Tiszta szívből
ezt kívánom.*

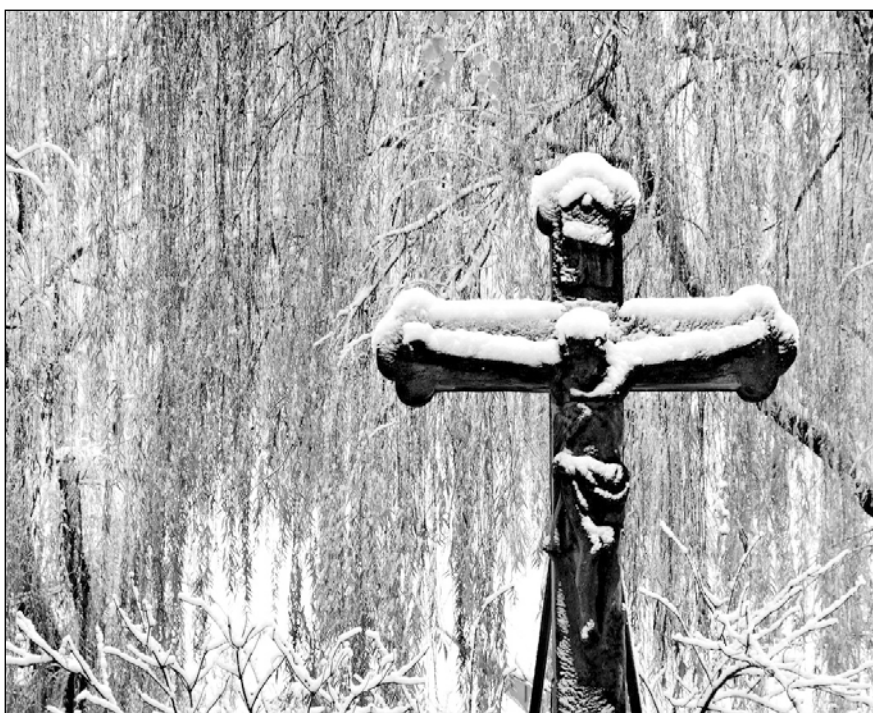
*Szaporodjon ez az ország
Emberségbe', hitbe', kedvbe',
s ki honnan jött, soha soha
ne feledje.*

*Mert míg tudod, ki vagy, mért vagy,
vissza nem fognak a kátyúk...*

*A többi majd apródonként
megcsináljuk.*

*Végül pedig azt kívánom,
legyen béke. –*

*Gyönyörködjünk még sokáig
a lehulló hópihébe'!*

Máshol kell intézkedni

Közlemény a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal jogutódlással történő megszűnéséről

Tájékoztatjuk, hogy a **Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal** (a továbbiakban: NRSZH) az egyes központi hivatalok és költségvetési szervi formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával összefüggő jogutódlásáról, valamint egyes közfeladatok átvételéről szóló 378/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 10. § (1) bekezdése szerint 2016. december 31. napjával az Áht. 11. § (3b) bekezdés b) pontja alapján **beolvasdásos különválás útján jogutódlással megszűnik**.

2017. január 1-től Budapest Főváros Kormányhivatala látja el az alábbi feladatokat:

a) jogszabályban meghatározott esetekben rehabilitációs hatósági, rehabilitációs szakértői szervi vagy orvosszakértői szervi feladatok,

b) a megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos hatósági ügyekben a másodfokú rehabilitációs hatóságként és felügyeleti szervként ellátott feladatok,

c) megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival összefüggő, uniós tagságból adódó, valamint a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények végrehajtása során adódó koordinációs feladatok,

d) szakvéleményt kibocsátása a súlyos fokozatú demens megbetegedésről, valamint a fogyatékos személyek alapvizsgálatához, a rehabilitációs és szociális foglalkoztatási alkalmassági vizsgálathoz, továbbá a szociális intézményekben ellátott személyek állapotának felülvizsgálatához,

e) a megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató munkáltatók, valamint a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatók akkreditációjával, az akkreditált munkáltatók és az akkreditált szolgáltatók nyilvántartásával, valamint az akkreditált munkáltatók és az akkreditált szolgáltatók ellenőrzésével összefüggő hatósági feladatok,

f) a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokkal, valamint a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkozta-

tásához nyújtható költségvetési támogatásokkal érintett munkáltatókra és munkavállalókra vonatkozó központi nyilvántartással kapcsolatos feladatok,

g) a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásához nyújtható költségvetési támogatásokkal, valamint azok visszakövetelésével kapcsolatos közigazgatási hatósági és végrehajtási ügyek,

h) a védett foglalkoztatók nyilvántartásával kapcsolatos feladatok,

i) a Rehabilitációs Orvosszakértői, a Foglalkozási Rehabilitációs Szakértői, az Országos Szociálpolitikai Szakértői, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői, valamint a Jelnyelvi Tolmácsok Országos Névjegyzékének vezetése,

j) a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatására, és az azt elősegítő támogatásokra, szolgáltatásokra vonatkozóan tájékoztatási, információnyújtási feladatok,

k) a hivatásos gondnoki feladatot ellátó személyek nyilvántartásának vezetése,

l) nevelőszülők pszichológiai alkalmasságának felülvéleményezése iránti szakértő kijelölés

m) a Rehabilitációs Orvosszakértői Névjegyzékben és a Foglalkozási Rehabilitációs Szakértői Névjegyzékben szereplő szakértők továbbképzésével összefüggő feladatok.

2017. január 1-től a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság látja el az alábbi feladatokat:

a) a rehabilitációs hatósági és szolgáltató tevékenységet segítő eljárási rendek, módszertani útmutatók, szakmai ajánlások készítésében való közreműködés, hatékonysági vizsgálatok, prognózisok, elemzések készítése, az orvos-szakmai módszertani feladatlátáshoz kapcsolódó képességvizsgálatok,

b) a szociális és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter által a rehabilitációs hatósági, rehabilitációs szakértői szervi és orvosszakértői szervi feladatok tekintetében végzett szakmai irányítói, törvényességi és szakszerűségi ellenőrzéssel kapcsolatos feladatok ellátásában való közreműködés,

c) a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatások koordinációjával, fejlesztésével kapcsolatos feladatok, valamint a foglalkozási rehabilitációval összefüggő oktatási, innovációs, tárolási, logisztikai, nyilvántartási és informatikai tevékenység,

d) a személyes gondoskodást nyújtó szervezetekben szakmai tevékenységet végző szakképzett személyek működési nyilvántartásának vezetése,

e) a szociális ágazat képzési, továbbképzési, alap- és szakvizsga rendszerének működtetése, a továbbképzési programok minősítése, a szociális szolgáltatások szakmacsoport szakképesítései esetében szakmai vizsga szervezése,

f) a Szociális Ágazati Portál működtetése,

g) a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásával és ellenőrzésével kapcsolatos szakértői közreműködés, a szolgáltatók, intézmények és hálózatok szakmai feladatainak és az aktív szociálpolitikai eszközök alkalmazásának segítésére módszertani útmutatók, ajánlások és egyéb kiadványok elkészítése, e körben minőségfejlesztési stratégia, standardok, szolgáltatási protokollok, valamint a szakmai ellenőrzés módszertanának és eljárásrendjének kidolgozása, modellkísérletek szervezése, kutatások folytatása,

h) a támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló kormányrendelet végrehajtása,

i) a szociálpolitikai, társadalmi felzárkózási és drogpolitikai stratégiai döntések megalapozására hatásvizsgálatok, adatgyűjtés, tényfeltáró, elemző, stratégiai és döntés-előkészítő tanulmányok készítése, a Nemzeti Drogellenes Stratégia végrehajtásához irányelvek és standardok kifejlesztése,

j) a fejlesztő foglalkoztatás pályáztatása és finanszírozása, valamint a szociális intézményi foglalkoztatás és a szociális foglalkoztatás finanszírozása keretében ellátott feladatai tekintetében.

(Folytatás a 3. oldalon)

Vizsgálják a tanyai kutak vízminőségét

Hogy tudjuk, mit iszunk

A víz az emberi szervezet fő alkotóeleme, életünk elengedhetetlen és pótolhatatlan része. A víz összetevői nem csak ivóvíz formájában jutnak be szervezetünkbe, hanem az ezzel locsolt, itatott növényeink és állataink elfogyasztása révén is. Bács-Kiskun megyében ma mintegy 30 ezer külterületi lakóingatlanban nincsen vezetékes ivóvíz, az ott lakók a talaj felsőbb rétegeiből származó vizet fogyasztják és használják ásott vagy fűrt kutakból. A biztonságos víz fogyasztás érdekében fontos ismerni az ezekből a kutakból nyert vizek kémiai összetételét és higiéniai állapotát.

A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat a Földművelésügyi Minisztérium Tanyafejlesztési Programjának kereté-

ben tavaly 60 tanya ásott vagy fűrt kútja vizének vizsgálatára nyert támogatást. A kapott eredmények alapján kiderült: a vizsgált kutak vizének egy része többek között az arzén- és nitráttartalom miatt ivásra, főzésre nem alkalmas. Fény derült arra is, hogy a minőségromlást sokszor emberi vagy állati eredetű szennyvíz, állati hulladék, mezőgazdasági területen különböző növényvédőszer- és műtrágyamaradványok okozzák.

Jó hír, hogy a kutak vízminősége javítható. Egyrészt körütekintéssel, másrészt tisztító berendezések alkalmazásával. A megyei önkormányzat

– a vízvizsgálatok elvégzésén túl – komplett tájékoztató anyaggal látja el a tanyai lakosságot, melyből megtudhatják, mit tehetnek a megelőzés, tisztítás és egészségük megőrzése érdekében. Továbbá segít olyan pályázati lehetőségeket találni, melyekkel megoldhatóvá válik a tanyán élők egyedi víztisztító berendezéseinek beszerzése.

Mivel a kutak vizének vizsgálatára tavaly komoly igény mutatkozott, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat ismét pályázatot nyújtott be. Ezúttal 30 tanyai kút vízminőségének ingyenes elemzésére nyílik lehetőség.

(Folytatás a 2. oldalról)

2017. január 1-től az Emberi Erőforrások Minisztériuma az alábbi feladatokat látja el:

a) a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások területi lefedettségét figyelembe vevő finanszírozási rendszerbe történő befogadása,

b) a fellebbezés elbírálása és felügyeleti szervként való eljárás mindazon esetekben, ahol első fokon 2016. december 31. napját követően is a fővárosi és megyei kormányhivatalok járnak el,

c) az NRSZH-nak az Európai Társadalombiztosítási Platformban betöltött tagsága.

2017. január 1-től az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság az alábbi feladatokat látja el:

a) a Rehabilitációs Szakigazgatási Rendszer működtetése és fejlesztése,

b) a szociális és gyermekvédelmi ellátások országos nyilvántartása,

c) a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartása,

d) a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások, gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások finanszírozásának ellenőrzése céljából vezetett nyilvántartása,

e) a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások és gyermekjóléti alapellátások országos jelentési rendszerének működtetése,

f) az egyes szociális szolgáltatókra várakozó személyekről történő adatszolgáltatás ellátása,

g) az egységes örökbefogadási nyilvántartás vezetése.

Térinformatikai rendszer

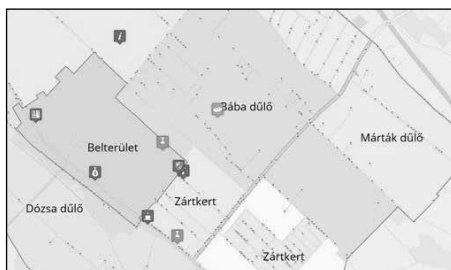
A Tanya Káptalan nevű térinformatikai rendszerünket kimondottan a tanyákon élők segítői számára fejlesztettük ki. A rendszer két fő célkitűzése a tanyák gyors elérésének megkönnyítése, valamint a tanyákhoz kapcsolódó adatok hatékony nyilvántartása.

Tájékoztató támogatása:

- Könnyen kezelhető internetes térképböngésző
- Keresési funkció cím és helyrajzi szám alapján
- Keresési funkció a felhasználó által a tanyákhoz csatolt adatok alapján
- Navigációs adatokat (GPS pozíció QR kóddal, útelágazást leíró adatok) és fényképeket tartalmazó nyomtatható pdf fájl minden tanyához

A rendszer adatkezelése:

- A tanyákhoz tetszőleges számú adat, fájl, internetes cím köthető
- Ügyfélkezelés
- Intelligens kereséssel bármilyen bevitt adat lekérdezhető

Áttekintő térkép részlet

- Az adatokhoz csak a névvel és jelzőszóval rendelkező felhasználók férnek hozzá
- Eseménykezelő a tanyákon történt rendkívüli események nyilvántartására
- Automatikus e-mail küldés az intézkedésre jogosult szervezetnek az esemény regisztrálásakor

MINDIGIS TÉRINFORMATIKAI
IRODA KFT.

1027 Budapest, Frankel Leó út 6.

◆ Tel.: +36 1 223 4117 ◆

◆ Fax: +36 1 223 4118 ◆

◆ info@mindigis.hu ◆

◆ www.mindigis.hu ◆

Hírek

Falugondnoki Kalendárium

Elkészült a 2017. évi Falugondnoki Kalendárium, melyet a közgyűlésen adunk át mindenkinek. A kalendárium első része hagyományos naptár: versekkel köszönti az olvasót minden hónapban, a gyógynövénytár közli a gyógynövények legfontosabb tulajdonságait, összegyűjtöttük a falugondnoki recepteket, történeteket ismerhetünk meg. A középső rész a húszéves egyesület utolsó három évének története, a legizgalmasabb eseményekről hírt adunk az összeállításban. Belekerültek a kitüntetések, a halálesetek is. A kalendárium harmadik részében az egyesületünk működési területén lévő szolgálatokat mutatjuk be térképpel. (A térkép 2016 év elején készült.) S néhány szolgálatról részletesebben is szólnak a helybeli falu- és tanyagondnokok.

Tájgondnok felsőfokú szakképzés

Tájgondnok felsőfokú szakképzés indul a gödöllői Szent István Egyetem Tájépítészeti és Településtervezési Karán! Az új képzés célja olyan szakmérnökök és szakemberek képzése, akik a fenntarthatóság figyelembevételével a környezetminőség és a települési kultúra, az igényes településkép és táj alakításának helyi szintű gyakorlatában képesek a hazai tájak értékőrző fejlesztését célzó, valamint az általános eltartható-képességet és élhetőséget javító programok kidolgozására és megvalósítására. A két-féléves levelező képzés a területi igazgatásban, a helyi önkormányzatok hivatalaiban, a vidékfejlesztési, településfejlesztési szakmai és civil szervezetek munkájában egyaránt jól hasznosítható elméleti és gyakorlati ismereteket nyújt.

A képzés célja olyan szakemberek kibocsátása, akik képesek a közösségi és értékőrző helyi fejlesztések

menedzselésére; a táji és társadalmi adottságok, lehetőségek felismerésére és erőforrásként alkalmazására; a közcélú és helyi munkaerővel elvégezhető feladatok tervezésére, a munkák irányítására; a fenntarthatóság és a közérdek képviselésére a fejlesztések kapcsán; a fejlesztések megvalósításához szükséges források felkutatására.

A részvétel feltételei:

A Tájgondnok szakmérnöki képzésben agrár, vagy műszaki képzési területen, legalább alapképzésben (korábban főiskolai képzésben) szerzett, alapfokozatot és mérnöki szakképzettséget igazoló oklevéllel rendelkezők vehetnek részt.

A Tájgondnok szakember képzésben bármely képzési területen, legalább alapképzésben (korábban főiskolai képzésben) alapfokozatot és szakképzettséget igazoló oklevéllel rendelkezők vehetnek részt. További feltétel, hogy terület- vagy település-

fejlesztési kérdésekkel foglalkozó közfeladatokat ellátó szervezetben legalább egy éves munkaviszonyt tudjanak igazolni.

A megszerzendő szakképzettség:

Agrár és műszaki alapképzésben szerzett mérnöki oklevéllel rendelkező jelentkezők esetén: Tájgondnok szakmérnök, egyéb alapképzésben szerzett, nem mérnöki oklevéllel rendelkező jelentkezők esetén: Tájgondnok szakértő

A képzés kezdete: tavaszi félévben 2017. február 13. Időtartama: 2 félév.

Gyakorisága: nyolc alkalom (péntek-szombat)/félév. Helyszíne: 1118 Budapest, Villányi út 29-43. Önköltségi díj: 190.000 Ft/félév.

Bővebb információ: Dr. Ilyés Zsuzsanna egyetemi docens, szakfelelős

Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék. Cím: 1118 Budapest, Villányi út 29-43. K. E-mail: tajgondnok@gmail.com

Hírek

Továbbképzések

Érdekes ebben az évben is megnézni, kinek közeledik a hat éve, kinek jár le ebben az évben, és ki hogyan áll pontokkal. Alap- és középfokú végzettséggel 60 pontot, felsőfokú végzettséggel 80 pontot kell elérni hat év alatt.

Ebben az évben választani lehet a Hatékony kommunikáció – eredményes együttműködés (35 kreditpontos 26 órás továbbképzés – 24.000 Ft/fő), Segítő szakemberek felkészítése szenvedélybetegekkel és azok hozzátartozóival való hatékony munkára (tanfolyam 40 kreditpontos 40 órás tanfolyam 30.000 Ft/fő), Amit tudni kell a balesetmegelőzésről és az elsősegélynyújtás korszerű elméletéről és gyakorlatáról (tanfolyam 30 kreditpontos 30 órás tanfolyam 28.000 Ft/fő). Idősgondozással kapcsolatos ismeretek (32 kreditpont – 32 óra–32.000 Ft).

Kisbabákat látogattunk

Az óév utolsó napjaiban Békés megyében meglátogattuk a Kucsera családot. Ötödik kisgyermekük Kristóf, aki megszínesíti napjaikat.

A Bács-Kiskun megyei Kiskunmajsán Bitó Zsoltnak és feleségének Maja az első kisgyermek. 49 cm-rel 3380 grammal született. Decemberben volt négy hónapos.

Látni és látszani

Az elmúlt év végén is megszervezte a rendőrkapitányság a Látni és látszani kampányt, melyhez a falugondnokok segítségét kérte. Ilyenkor az utakon az aktuális időjárási viszonyok nem teremtenek optimális feltételeket a gyalogláshoz, biciklizéshez. Ezekben a hónapokban számos személyi sérüléses, köztük halálos közúti baleset következik be az észlelhetőség hiánya miatt. Ezért a tanyákon, kisfalvakban élő emberek számára a falugondnok és a körzeti megbízott átadott egy-egy mellényt. Képünkön: Tóth Mária Érdekhalmáról és Apró Zoltán Harkakötönyből is részt vett az akcióban.

Kemény Bertalan-díj

A Falufejlesztési Társaság 13/2008. (VII.17.) számú határozatával, Kemény Bertalan tiszteletére – mint a Falufejlesztési Társaság megalapítója és a falugondnoki szolgálat létrehozója emlékének megőrzésére – Kemény Bertalan Falufejlesztési-díjat alapított. A kezdeményezés célja, hogy erkölcsi elismerése legyen mindazon

természetes személyeknek, országhatáron belül, illetve a Kárpát-medence területén, akik falugondnoki feladatukat legalább 5 éve, kiemelkedő színvonalon végzik, valamint a vidék és falufejlesztés elkötelezettjeként, a vidék és falufejlesztés tekintetében, szűkebb környezetükben, vagy országos szinten kiemelkedő eredményeket értek el.

A díjátadó ünnepség 2017-ben március 3-án, pénteken 11 órai kezdettel az alsómocsoládi Vendégház- és Konferencia Központban (Rákóczi utca 12.) lesz.

A magyar vidék helyi problémahalmazának lokális megoldásai **Jó úton a sikerkovácsok**

Tavaly októberben Lakiteleken megtartott Falugondnokok Országos Konferenciáján a falu- és tanyagondnoki szolgálatok helyzetéről tanácskoztak a megjelent falu- és tanyagondnokok, polgármesterek, a szakmai és kormányzati szervezetek képviselői, a kutatóhelyek és felsőoktatási intézmények küldöttei.

Sok kis ember sok kis helyen, miközben sok kis dolgot megtesz, megváltoztathatja környezete arculatát. A kérdéskört a lakiteleki konferencia résztvevői több oldalról, szélesebb körű megközelítésben dolgozták fel témacsoportokba rendezve. S bár a falugondnokság és vidékfejlesztés kapcsolatának is jutott egy önálló blokk, a falugondnokság vidékfejlesztésben betöltött szerepe szinte minden előadó, felszólaló mondanivalójában, gondolataiban megjelent. E téma a falugondnoki munka minden aspektusában visszaköszönt.

A polgármesterek településüket bemutató előadásaiban, a tanya- és falugondnokok munkájukról szóló beszámolóiban számos utalás hangzott el arról, hogy milyen kisebb-nagyobb lépéseket tesznek a településük élhetőbbé tételéhez. A falugondnokok a vidékfejlesztési eszközeinek széles tárházát alkalmazzák nap mint nap úgy, hogy sokszor tudatában sincsenek annak, milyen jelentőséggel bír egy-egy döntésük, tettük.

Mert mit is tesz egy falu-, tanyagondnok? Többek között aktívan közreműködik a helyi közösség megőrzésében,

hiszen szolgáltatást nyújt, mert szociális alapfeladatokat lát el. Ugyanakkor kapcsolatokat épít, teremt, mert sok esetben ő az egyedüli összekötő kapocs az ellátottja és a külvilág között. Életet is ment, hiszen a jelzőrendszer része. Azonnal riaszt, segítséget közvetít, ha bajt, problémát észlel. Egészségügyi szűrővizsgálatokat szervez és végez. Sok esetben a rendelkezésére bocsátott vérnyomásmérővel derít fényt vérkeringési rendellenességekre. Kiváló példa a mezőhegyesi, ahol a térségi ügyeleti rendszer kedvezőtlen elérhetősége miatt helyi sürgősségi elsősegély nyújtó helyet működtetnek, melyben a tanyagondnokok is aktívan részt vesznek. A falugondnok közösséget is fejleszt, mert munkája során a település belső erőforrásaira épít. Járóban-keltében a kisbuszban beszélgetések indulnak, melyekből jó emberi kapcsolatok, összefogások, helyi közösségi kezdeményezések fejlődnek. Közreműködik Faluház, Integrált Községi Szolgáltató Tér, Könyvtár munkájában is. Civil együttműködéseket generál. Nagyon jó bizonyíték arra, hogy feladatait a szükség és az újabb és újabb igények generálják, hogy a

kistelepüléseken, tanyavilágban egyre inkább jellemző beköltöző hátrányos helyzetű társadalmi rétegek meggyökeresedését segíti. Erről részletesen Fackelmann Istvántól, Ásotthalom alpolgármesterétől hallhattunk.

A falugondnok a helyi gazdaságot is fejleszti a maga módján, hiszen a helyi termelők és fogyasztók (kereslet-kínálat) között állandóan közvetíti az információkat, illetve tehet azért, hogy az ellátottak beszerzései helyi termelők, termék előállítók kínálatából kerüljenek kielégítésre. A feladatellátást szolgáló járműve hidat képez – infrastruktúrát teremt – a helyi lakosok és az elérni vágyott szolgáltatások között. Ezzel egy időben biztonságot is teremt, mert a külterületi állandó jelenlétével elriasztja a rossz szándékú betolakodókat. A települési környezetnek odalátogatókkal, vendégekkel történő megismertetésével a turizmus fejlesztésében is kiemelt szerepet játszik. Sokan nem gondolnák, de a génmegőrzésben, a helyi, táji sajátosságoknak megfelelő gazdálkodás terjesztésében is közreműködik például a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete Kiskert programja keretében. Ennek célja a Homokhátság kedvezőtlen táji, természeti adottságai között is egészséges táplálékot adó rezisztens csemegeszőlő fajták megismertetése, visszatelepítése a tanyán élő családok kiskertjeibe. Ezt részletesen dr. Hajdu Edit szőlőnevelő fejtegette ki előadásában. A falugondnokság a felsőoktatásban elnevezésű blokkban az is kiderült, hogy számos példa volt már arra, hogy a tanya- és falugondnoki szolgálatok a tudományos kutatások nélkülözhetetlen segítőtivé váltak azzal, hogy terepi, gyakorlati asszisztenciát és helyi információkat nyújtottak a kutatók, felsőoktatásban részt vevő hallgatók számára. Batiz Károly, az Egyesület A tanyák értékei címmel egyetemistáknak, főiskolásoknak meghirdetett pályázata díjazottja saját példáján keresztül világított rá arra, hogy a falugondnokság a fiatalabb generációk felkészülésében, motiválásában, ösztönzésében is segítséget nyújt.

Több példa is rámutatott, hogy a falugondnokság a helyi örökség védelmében is nagy jelentőséggel bír. A falu-, tanyagondnok helyi kultúrát ápol, amikor részt vesz a hagyományt őrző és egyéb közösségi rendezvények szervezésében. Környezetet véd, mert felhívja a figyelmet a külterületi illegális személtlerakókra, közreműködik azok felszámolásában. Táji környezetet óv, mert a tanyás vidék kultúrájánk, történelmünk elidegeníthetetlen része. Értéket ment, mert hozzájárul az alföldi tanyás térségek sajátosságainak megőrzéséhez. Vagyont véd, mert a gyanús eseményekről értesíti a rendőrséget, polgárőrséget. Sok falu és tanyagondnok közreműködik a helyi értéktár létrehozásában, részt vesz a települési értéktár bizottságok munkájában.

A falu és tanyagondnok információival, ismereteivel helyzetbe hozza a lakosságot. Nem utolsó sorban a vidék képzettségi színvonalát javítja azzal, hogy folyamatosan fejleszti, továbbképz magát, melyhez folyamatosan segítséget, kínálatot kap a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületétől, mint képző intézménytől.

E vidékfejlesztő munka több síkon, több szinten folyik. Mindenki részt vesz benne. A tanya-, falugondnok, a helyi önkormányzat és a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete. Nagyra becsülöm azokat az önkormányzatokat, fenntartókat, akik ebben a munkában támogatják, bátorítják a falugondnokokat.

Hazánk vidéki területeit ma az elnéptelenedés (előregedés, városokba történő elvándorlás), a kritikus szociális körülmények, a lakosság romló egészségi állapota, életszínvonala, vagyon- és közbiztonsága, a helyi közösségek szétesése, a szolgáltatások szűkülő köre, a vidéki foglalkoztatottság csökkenése, az elszegényedő térségek leszakadása jellemzi.

Fentiekből látható, hogy a tanya-, falugondnokság mindezek ellen küzd. A falugondnokok a vidéken élők életkörülményeinek javításáért dolgoznak. A tanyagondnokság feladata a tanyai életforma élhetőbbé tétele. E jellegzetes életmód hátrányainak csökkentése. Célja az alföldi tanyák, valamint tanyás települések sajátos értékeinek megmentése, megőrzése, azok fenntartható fejlődésének elősegítése.

A falugondnokság a vidékfejlesztés alapszolgáltatása, a vidékfejlesztés szelíd módszere.

Az életünk, környezetünk egyre összetettebb, komplexebb, sokrétűbb. A globalizáció árnyékában mindenki csak kis szeletét képes megismerni, átlátni. A falu-, tanyagondnok az, aki a maga közegében, környezetében a leguniverzálisabb tudással, ismeretekkel rendelkezik. Ez manapság nagy érték!

A települések közösségei komplex társadalmi, gazdasági egységet alkotnak. Mindenkinek megvan a maga feladata. Minél kisebb a település, minél jobban sújtott különféle hátrányokkal, minél nagyobb az elvándorlás, és minél jellemzőbb az előregedés, annál kisebb a lehetőség a belső munkamegosztásra. Egyre nagyobb szerep hárul a tanya- és falugondnokra. Egyre sokoldalúbb felkészültséget, munkavégzést feltételez a részéről. Hosszú távon ő lehet a falu, tanyai közösség megmaradásának záloga.

A falu-, tanyagondnok munkaköre nem egy lezárt felsorolás, hanem lehetséges szolgáltatások gyűjteménye. Nap, mint nap újabb feladat találja meg, vagy újabb feladatot talál magának. A munkaköre nem is fejezi ki igazán, hogy mit csinál. És nem csak az a lényeg, hogy mit csinál, hanem az is, hogy hogyan. Magától értetődően teszi a dolgát. Észreveszi, ráérez a hiányra, szükségre, igényre, jobb esetben lehetőségre.

Ahogy Kemény Bertalan fogalmazott, a falu-, tanyagondnok „értelmes, becsületes munkájával a helyi ÉRTELMESSÉG kiemelkedő példaemberévé válik. Nem a vidék népességmegtartó képességére van szükség, hanem a képességmegtartó népességre.” A falugondnok ennek a képességmegtartó népességnek a jeles, iránymutató tagja. A falugondnok a vidékfejlesztés elemi egysége.

Kemény Bertalan – nagyon előrelátóan – már a 2004-ben megjelent Falugondnokság – a vidékfejlesztés szelíd módszere című kiadványban leszögezte, hogy több figyelmet és jelentőséget kell fordítsunk munkánk során a falu- és a vidékfejlesztés kérdéseire.

Szabó Gellért, Szentkirály polgármestere megdöbbentő felvetéssel kezdte előadását a Falugondnokok Országos Konferenciáján. A falugondnokság munkáját egy kereszteződéshez hasonlította, melyből két irányba vezet az út. A tanya- és falugondnokok vagy az elfekvő osztályon a nővér szerepét töltik be, vagy sikerkovácsaivá válnak településüknek. Jelen helyzetben mindkettő igaz.

A felvázolt eszköztárat áttekintve azonban azt gondolom, a tanya- és falugondnokoknak minden esélyük megvan ahhoz, hogy sikerkovácsként folytassák útjukat, ha csak annyit is megtesznek, amit a saját erejük elbírnak, kompetencia határaik megengednek!

Tóth Márta

Tanyavilág, világ nélkül

Mennyire más világ ez. Panasz nélküli, kemény, mosolygós arcok. Tanyasi emberek. Víz, villany sok helyen még most sincsen, és nem is lesz már soha. A móríci, alföldi tanyavilág eltűnő félben. Járhatatlan utak, elhagyott, leomló házak, magukra maradt idős emberek, szegénység. A tanyasi romantika romjai. Szentkirály, külterület.

Ilonka néni, azzal a barázdákba beleült, pajkosan villanó szemével például sosem lakott áramos házbán. Nem volt villany körülötte sosem, csak a Nap, az világít neki, amíg meg nem unja a világítást. Az ágyon ruhák, rongyok, azon meg kerekre nyújtott lebbencstészta homálylik, ahogy száradni van kiterítve.

Ilonka néni 40 éve él ezen a tanyán, ebből 17 éve egyedül. Gazdálkodni már nem tud, néhány tyúk, meg kakas szédeleg csak a széjjelszórt vasak között.

Kérdezem, mint kérdezné minden elszibbadt fejű városi ember, mit csinál egész nap.

– Ülök – mondja, épp úgy, ahogy más azt mondja, vet vagy arat, vagy mondjuk, tőzsdei számokon izgatja magát. Hogy ő ül, és hát tényleg, mit csinálna mást. Ül, most is, az udvar közepére kidobott műbőr félfotelben, de nem ám úgy belesüppedve, ahogy a városban szoktuk, hanem csak a szélén, amolyan készenlétben, ahogy megszokta gyerekkora óta.

– De ha ülök, akkor olvasok is – mutatja maga mellett a Story-t. A címdalra bökö, Hajdu Péterre. – De nem tudom ám, kik ezek. Ha meg nem olvasok, akkor leskelődöm. – Nevet ezen, akár egy viccen. Azt mondja, a leveleket várja, a lányától, oda leskelődik. Hogy jön-e a postás.

– Kimegyek azért naponta vagy hatszor az útig, meg vissza. Alábom ne macskásodjon meg. A szerelmeimet már nem kell lesni – n evet. – Egyiktől elváltam, a másik elment, 17 éve nem láttam. De azért van, hogy jön valaki. A lányom, ha karácsony van, vagy húsvét, ilyenek. A fiam. Meg a Dezső, az hozza a száraz péksüteményt a kutyáknak. Szegény hajléktalanok is

boldogan megennék, azt hiszem. Én is megeszem, van, hogy olyan jól néz ki.

Meg hát, itt van most is Lázár Ilona, a tanyagondnok, mi is az ő régi, de izmos dzsipjével jöttünk, hánykolódtunk keresztül a földek fűvében elvesző, jelöletlen utakon. Ilona azt mondja, hosszú évek kellettek, míg kiismerte, megtanulta, merre, melyik tanyához melyik út vezet. Mutatta sorban, itt mindenütt tanyák voltak. Lekaszált udvarok, baromfikkal, malacokkal, birkával, kecskével, minden. Most már csak dülő falak, üres postaládák. Három éve tanyagondnok, de harminchárom éve él itt, Szentkirályon, ismer itt mindenkit, látja, ahogy azóta a tanyák legalább harmada lakatlanná vált. Sokaknak ő a kapocs itt a világgal, mind logisztikai, mind emberi értelemben.

Hozza most a gyógyszereket, Ilonka néninek is. 247-en dübörgött a múltkor is a vérnyomása, de ő csak sepregetett, meg sétált szokása szerint. Azt mondta, elviszi az ördög úgyis, ha nagyon arra van kedve. Összegyűrte kegyetlenül Ilonka néni arcát az élet, de szeméből a csillogást valami logikátlan varázslat folytán nem vette el. Húsos, dudoros kézfejében a sokévtizedes kétkezi munka is meghagyott valami szép, gyerekes puhaságot. Ott született a sarkon, mutat, a fákon túlra. Hetvenhét éve. Most meg mesél, sőt, hadar, nagy, semmitől sem félő hangon, ahogy sorban történt az élet, mintha másképp nem is történhetett volna.

– Három hónapos koromtól tizenhat évig a menhelyen voltam. Adtak ki egyik háztól a másikhoz. Voltam kulákoknál, ott kanász voltam. Megcsörgették a kolompot, aztán ha nem értem hamarabb be, mint a disznók, jól elvertek. Azoknak négy lábuk volt, persze, hogy előbb beértek. – Nevet, simítja századszor is a kutya fekete fejét. – Egyszer elbújtam egy ilyen nagy szalmakazalba, hogy én ott ki fogok telelni. Volt ott egy darab szőlő, mentem oda szőlőt lopni, meg dinnyét. Pulykapásztor voltam, a pulykák meg nagyon szerették a kölest. A szomszédba jártak

át és ették. Hát szálltak, én nem tudtam szállni. Mit érdekelt engem? Otthagytam. Lóháton kerestek. Mentem inkább a menhelyre saját magam. Volt ahol rossz volt, volt, ahol nagyon rossz. Kiültem a ház végire, ott rítam, hogy nekem senkim sincsen. 16 évesen a menhely kidobott, akkor anyám beadott a Csontos Gusztíékhoz, juhásznak. Azok ott voltak, arra a szomszédba, nem messze – lendíti a karját maga mögé. – Birkáik voltak. Elszöktem onnan is. Akkor mentem gulyásnak a Kovács Pista bácsiékhoz. Mire vasárnap a templomból megjöttek, én fölpuoltam a tyúkot, és az asztalhoz engedtek, enni. Ott jó helyem volt. No, okos cica, hozod megint az egeret? – kiált oda élesen a macskának, aki az ólszerű lyukba rohan, ott egy szétesett bádogkád, az teleöntve száraz péksüteménnyel, amit a Dezső hozott, a kutyáknak. A zsömlék, briósok hegye alatt pedig elbújva az egér, keresik ketten, a macskával, a néni is hajol be, mélyen a kádba, mackónadrágos hátsója vidáman mered az égnek.

– Kecskeméten, a konzervgyárban ismertem meg a férjemet – mondja aztán tovább. – Szerettem, tetszett nekem. Akkor még. Vettük ezt a tanyát, negyven éve, húszezer forintért. Lett öt gyerek. – Az ujján számol. – Ica, Irén, Laci, Edit, Tibi. Kettő fölakasztotta magát, a többi még megvan. – Keményen mondja ezt, de egyel halkabban. Nem lehet a szavak mögé látni. Ahogy benn, a házban is erőltetni kell a szemet, hogy a sötétből kijöjjenek a tárgyak, a szoba körvonalai, meg a múlt.

– Az én vagyok, a húgom, az anyám, meg az anyám bakja... – A sötét falon sötét keretben sötét fényképre mutat. Egész közel kell hajolni, hogy felderengjen a két kislány mosolygós arca, meg a fiatal nő eltaszító, szigorú vonásai. – Ez meg itt a lányom, aki felakasztotta magát. – Újabb kép, már színes. Húsz év körüli nő áll, mosoly nélkül, babakék, dús koszorúslány ruhába rakva, búsbarna lambéria előtt. Karján óriás kosár virág fityeg.

Kérdezem, mi van télen. Azt mondja, sötét, mint a bika seggében.

– Akkor alszom, mint a sündisznók, várom a tavaszt. Vagy ülök itt az ágy szélén. Gondolkodom. Abban a sötétben mást nem lehet – mondja könnyen. Ül most is az ágy szélén. – Kicsit unalmas, de azért elvagyok én itt borzasztóan. Nem kell nekem az áram, sosem volt. Egyszer néztem a televíziót a lányoméknál, akkor is elaludtam egy perc múlva. Nem kéne nekem semmi több. Ami kellett életemben, mindig megvettem.

Ahogy a tanyagondnok mondja, Ilonka néni szinte semmi segítséget nem kér, nem fogad el, megvan ő a 37 ezer forint nyugdíjából. Kimozdítani innen az időseket nem nagyon lehet, a többség másfajta életet nem is ismer, csak a tanyasít, ragaszkodnak mindenhez, ami itt van, akár beteg a lélegeztetőgéphez. Még akkor is, ha gazdálkodni már régóta nincsen se erejük, se pénzük. A külterületeken az istállók, az ólak gyakran üresek, a földek kopaszak, vagy összevissza hajlik rajtuk a gaz. Atanyák nagy részének ma már a pusztulás, a hanyatlás van megírva. A fiatalok, kevés kivétellel, mennek innen, amerre látnak. Ahol pedig nem az itt rég gyökeret vert idősek maradtak, ott kényszerűségből és új reményből idejött, hátrányos helyzetű emberek élnek. Mert a tanyai lét a városihoz mérten olcsó. Csak hát keménynek, szívósnak is kell lenni hozzá, megszokni a folyóvíz, és gyakran villany, áram nélküli létet. Itt, Szentkirályon alig kétezren élnek most, negyven százaléuk tanyán. Aztán ott az a kevés család, akiket nem a kényszer, hanem a szabad választás, a tanyasi lét hirtelen romantikája hozott ide, az ő szép, makulátlan, farmszerű tanyáikban rendre van víz, áram, sőt internet is.

Megyünk tovább, Ilonával, mellettünk lomhán fut hátrafelé az elegyes erdő, vad vigyázzban állnak a fák jobb és bal felől. Némán süt mintákat közéjük a Nap. A semmi egy másik közepén, elpettyezve a földút mentén egy-egy kis csokor közmunkás, őket Ilona eligazítja, ez is az ő dolga. Szerinte, aki itt akar, az dolgozhat. Vagy a közmunka, vagy a napszám, vagy mindkettő. Azt mondja, ne akarjon az ember túl sokat, az álmodozásba buknak itt bele hányan. Azt hiszik, nyolc általánossal külföldön jobb lesz. De nem lesz jobb.

Teri fáradt szemét mintha csak a Nap szívta volna ilyen fakó kékre, a sok évtizednyi földönfutás alatt. Jön most, ki a közmunkából, leteszi a kapát, indulna haza. Felcsattanva és egyszerre félve mondja, hogy a bicikli megint szétesett alatta, hogyan fog most munkára jönni holnap.

– Pista bácsinak tíz biciklije van, mégse ad egyet. De hát mindegy – legyint. Azt mondja, úgysem fog őrajta ki semmi, már ami az utat illeti, végigkerekkezi ő mindennap azt a tíz gyomrot rázó kilométert oda meg a tízet vissza, télen is, a hóban, csak akkor hajnal 4 óra helyett 3-kor kell elindulni otthonról, kelni meg kettőkor. A nyolc óra közmunka után megy a napszámba, amikor csak lehet, és ahogy mondja, szerencsére majdnem minden nap lehet, vasárnap kivételével, mert akkor a gazda templomba jár. Tegnapelőtt trágyázás volt a disznóknál, tegnap krumpliztak, ma tíz mázsa fát kell felpakolni. Azt mondja, minél több a munka, annál jobb. Óránként ötszáz forint üti a napszámért a markukat. Az étel, mint a többi közmunkásnak, nekik is jár, adagonként 300 forintért.

– Amikor van munka, legalább nem kell éhezni – mondja mosolyogva. – Ha nincs munka, akkor nem eszünk. Én jobban bírom, mint a párom, mert én sokat éheztem gyerekkoromban is. Ő már a harmadik nap rosszul van. Én elvagyok egy hétig is úgy. Bár igaz, akkor már kicsit szédülök.

Tizenöt gyereket szült. Egyik sincsen vele. Mesél az úton hazafelé. Időről időre megvonja erős, napégette vállát, mintha kisebbiteni akarná a jelentőségét, s a fájdalmit a dolgoknak.

– Megvolt az első hét gyerek, minden 13. hónapra jött a következő. Hát szerettem a gyerekeket... Egy szobában laktunk mind. Amikor jött a nyolcadik is, a párom lelépett. Négy év után meglátogatott, úgy megvert, hogy intenzívre kerültem. Mire kijöttem, a házat, amit a szocpolra kaptunk, eladta tíz üveg borért. Én kikerültem az erdőbe, a gyerekek meg nevelőszülőkhöz. Már vannak unokák is, de már nem akarnak látni. Megharagudtak rám. Hogy nem volt hova vinnem őket. Pedig hát, nem volt. Aztán, az új páromtól, a mostanitól lett később még 7 gyerekek. De sajnos őket sem én nevelem.

Mert ebbe a tanyába nem lehet hozni őket. Nincs ennél nyomorultabb hely itt a környéken, mégsem tudunk menni máshova.

Hazaérünk közben, körbemutat. Omlik a fal, penész és rothadó anyagok sötét párái állnak a levegőben. Embernek nem való. Állatnak sem. Három éve laknak itt, tízezer forintot fizetnek a lakbérre.

– Akarnánk mi jószágot, disznót is tartani, meg termelni magunknak, de a főbérő nem engedi. Ez a ház lassan összedül, akkor át akar minket rakni oda, ahova a kutya van kötve – mutat szembe. Az egy ól, bedeszkázva.

Azt mondja, egyszer azért volt jó is. El is mosolyodik, mondjuk, hogy boldogan, ahogy magában visszanez.

– Kaptunk egyszer egy házat, nem tudom, melyik gyerekkel voltam akkor terhes. Csak a négy fal volt, meg a tető. Azt mondták, ha megcsináljuk, a miénk lehet. Megcsináltuk. Tettünk bele ajtót, ablakokat, mindent. Dolgoztunk és éhezünk sokat. Nagyon szép lett. Mikor kész volt, jött a hapsi, és azt mondta, jó, akkor most el lehet menni, vagy hívja a rendőrséget. És akkor el kellett jönni onnan is. A gyerekeit havi egyszer egy órára láthatja, akkor utazik hozzájuk, Abonyba.

– Én olyankor legfőképpen bögök. Minden alkalommal. – Sír most is. – Nagyon vágyom, hogy visszakapjam őket. De nem fogom. Nincs semmi remény, hogy egyszer jobb lesz.

(...)

Megyünk, tovább. Jobbra mellettünk két lány tehenet köt odébb, legeljenek. Mutatja Ilona, ott a távolban az a szép, fehérre meszelt tanyaépület, abban laknak. Tejet termelnek, csodás, finom túrót készítenek, és eladják. A lányok – egyelőre – maradni akarnak, majd felnőtt fejjel is folytatni a gazdálkodást. Szabadság, boldogság. Friss fű illata. Megnyert pályázatok reménye. Balra, a látótáv végén épphogy dereng egy másik épület. Suttogják többen, ott meg valakik románokat tartanak. Munkára, lakhatásért, élelemért. Csicskának. Meg ott, és amott is. Azt mondják, tudja mindenki, de hát mit tehetnének, törődjön mindenki a maga bajával.

Holnapra esőt mondanak.

Dobray Sarolta
(Megjelent a *Nők Lapja*
2016/38. számában.)

Hogyan jár a vidék ingája?

Szinte csak uniós támogatással fejlődik a magyar vidék, hazai források alig vannak erre a célra. Lassan ügyeskedés vagy szerencse kérdése, hogy az ország melyik szegletében sikerül értelmes dolgokat megvalósítani. Aki nem találja meg a helyi adottságokra épülő kitörési pontokat, az lemarad. Miként látja a vidék helyzetét a dinamikusan fejlődő homokháti kisváros polgármestere, Nógrádi Zoltán, aki 1994 óta a település első embere, volt országgyűlési képviselő.

– *Milyen a vidék közérzete?*

– Itt, a Homokhátságon azt tanították az elődeink, hogy soha nincs vége a tervezésnek, az alapozásnak, mindig építkezni kell, még akkor is, ha nehézségekbe ütközünk. Európa legnagyobb és összefüggő „sivatagának” közepén sokféle váratlan helyzettel kellett már megbirkóznunk. Több olyan adottság van – például a határközelség –, hogy ha kevésbé mélyen gyökereznénk a futóhomokba, akkor már elsodortak volna bennünket a külső körülmények. Alapvető nézetünk: minden generáció lásson előre és alapozza meg a jövőjét, ami által kicsit könnyebben elviselhető az életünk. Ezt kaptuk ajándékba az őseinktől is. Mivel távlatokban gondolkodunk, nem feledkezünk bele a napi problémákba, hanem a megfelelő megoldásokat keressük.

– *Jó lenne, ha máshol is így gondolkodnának. Csakhogy mindenhol más földrajzi vagy társadalmi szempontokkal kell számolni. Ezek befolyásolják a lehetőségeket?*

– Szerintem nem a hátrányos vagy előnyös helyzeteken van a hangsúly, hanem azon, hogy miként kezeljük ezeket. A Homokhátság valaha az ország legszegényebb vidékei közé tartozott, de miután itt nem ment végbe a földbirtokkoncentráció, megmaradtak a kis- és középbirtokok, melyek révén felvirágozhatott a zöldségtermesztés; vagyis a hátrányból sikerült előnyt kovácsolni. A körülmények és azok megítélései folyton változnak. A lényeg abban áll, hogy konstruktívan viszonyulunk-e hozzájuk, vagy másokat hibáztatunk a kialakult helyzetért.

– *Ahol tettere készek az emberek, jó dolgok történhetnek, ahol pedig ráhagyják, ott megtorpan a fejlődés. Sok múlik a helyieken?*

– Meggyőződésem, hogy a szülőföldre, a közösséghez való kötődést nem lehet költségvetési forrásokkal pótolni. Mifelénk soha nem halt ki az emberekben a gondolkodás és az önállóság. A tanyavilág ezt meg is követelte. Az egymástól távol lévő tanyákon élők a maguk urai voltak, minden problémát egyedül kellett megoldaniuk. Ebből fakadóan teret kaptak az innovatív megoldások, erős munkakultúra alakult ki. A tanyai gazdálkodás szerepe pedig azért tudott felerősödni, mert a téjeszesítéssel szemben megmaradt a szakszövetkezeti rendszer, ami a kisebb gazdaságokra épített. A rendszerváltozás után is megmaradt és fejlődött az a paraszt-polgári értékrend, ami az új dolgokra fókuszál. Komoly elkötelezettséggel, sokszor önsorsrontóan, magukat is kizsigerelve haladnak előre a homokhátiak, akik soha nem esnek kétségbe, még egy természeti katasztrófa után is a következő lépésen gondolkodnak.

– *Ami a vidéket illeti: egyre inkább magára marad.*

– A rendszerváltozás óta folyamatos pozícióvesztésben van a vidék. Ebben világtendenciák is szerepet játszanak, például az urbanizáció, a népesség városokba való vándorlása. Nem tesz jót a folyamatnak az ütemesen fejlődő infokommunikáció, az ingerszegény környezet nem vonzó a fiatalok számára. A falu másfajta életritmust diktál, és másfajta értékrendet követel meg, mint a városi szociokulturális környezet. Veszélyesnek látom azt is, hogy a kistelepülések elveszítik a közösségi erejüket, egyszerűen megszűnnek a legfontosabb intézmények, így védtelenebbek lesznek a külső hatásokkal szemben. Ha elnéptelenednek a falvak, óriási történelmi, kulturális, építészeti veszteségeket könyvelünk el. A kistelepülések elorvasztásával értékek mennek tönkre, gondoljunk csak a víz- és csatornahálózat, az iskolai és közösségi rendszerek erőzójára.

– *Milyen segítségre lehet számítani?*

– A magyarországi fejlesztéspolitika uniós támogatásokra épít, hazai forrásokból jóformán semmi nem jut a vidék felzárkóztatására. Az EU sajátos logika és rend szerint osztja szét a keretet és a meghatározza a pénz felhasználásának szabályait. Azért azt ismerjük el, hogy az ország fejlesztési érdekei nem azonosak az Unió fejlesztési érdekeivel, és ez megköti a kezünket. Problémásnak tartom a pályázat-orientáltságot is. Nincs területi tervezés, sem középtávra, sem hosszútávra. Minden az uniós időszakokhoz és a kormányzati ciklusokhoz kapcsolódik. Nincsenek mérlegelések, visszajelzések, hatástanulmányok.

– *Mintha ügyeskedéssé válna az egész: lehet, hogy ott sikerül valamit megvalósítani, ahol nincs is rá szükség, de megszerezték rá a pénzt.*

– *Tudomásul kell venni, hogy ma már nem lehet várni a sült galambra, nincsenek ilyen-olyan jogon kivívott járandóságok. Aki nem találja meg a kitörési pontokat, az végérvényesen lemarad?*

– Hosszútávon nem lehet berendezkedni a külső erőforrások meglétére. Ha van támogatás, az lendületet adhat a fejlődésnek, képes megsokszorozni annak ritmusát és sebességét. De nem szabad szem elől téveszteni, hogy nem mindig lesz evidencia az uniós segítség. Minden településnek megvan a maga életciklusa. Néha nem árt befelé fordulni, visszafogott elemzéseket tenni, máskor meg nagy erővel neki kell lendülni a világnak. És bizony: nyertesekből lehetnek vesztesek, és ez fordítva is igaz. Nincs semmi kőbe vésve. De soha nem szabad belenyugodni a pillanatnyi helyzetbe, tenni kell a változásért. Azok a történések, melyeket a település megél, mozgatnak egy ingát, ez a „települési élet inga”. Az sem jó, ha megáll, mert újraindítani sokkal nehezebb, mint ha minimális amplitúdóval mozgásban tartjuk. Ha viszont túl leng a mutató, az a természetestől nagyon eltérő állapot, és sok bonyodalmat okozhat. A folyamatos mozgásban tartás jelentheti a túlélést.

Borzák Tibor

(Megjelent a Szabad Föld Kalendárium 2017 című kiadványban)

Télen a mórícgáti határban

Kapuban várják a falugondnokot

A hideg idő beköszöntével még több feladat, még nagyobb felelősség hárul a falu- és tanyagondnokokra. Ilyenkor fokozott figyelmet igényelnek a tanyán élő emberek. Nem elég csak kihordani az ebédet, a falugondnokok óvó tekintetükkel figyelik, hogy füstöl-e a tanya kéménye, van-e az időseknek elég tűzifájuk, ivóvizük, élelmük és gyógyszerük.

Sokan élnek a tanyavilágban magányosan, nincs senkijük, aki ajtót nyitna rájuk, csak a falugondnok. Bozó Sándor már több mint hat éve járja a mórícgáti tanyavilágot, naponta látogatja az időseket, akik legtöbbször már a kapuban várják. Van, aki csak azért hordatja az ebédet, hogy szólhasson valakihez, én vagyok az egyetlen biztos pont az életükben – meséli Sándor, aki minden nap reggel fél hétkor indul a Faluházhoz, hogy a garázsból elhozza a buszt, amivel összeszedi a falusi és a tanyasi gyerekeket, hogy a szomszédos Jászszenklászlóra óvodába, iskolába vigye őket. Az alig ötszáz lelkes faluban már évekkel ezelőtt bezárták az iskolát és az óvodát. Az előregedő településen ugyanis egyre kevesebb a gyermek.

Sándornak a gyermekszállítás után mindig akad valamilyen tennivalója Jászszenklászlón. Kiváltja az idősek gyógyszereit, ha kell hivatalos ügyeket intéz a polgármesteri hivatalban. A két szomszédos település önkormányzata ugyanis társulás formájában működik. Tizenegy óra körül indul vissza az ebéddel. Délután két óra, mire mindenhová kihordja az ételeseket. Hétfőn és pénteken rendel Mórícgáton a jászszenklászlói házi orvos.

A rendelőbe szintén a falubusszal szállítja a betegeket. Általában hétfőn és pénteken vásárol be az időseknek, de olyan is előfordul, hogy nagybevásárláskor beviszi őket a boltba, hogy maguk válogathassanak. Sándor délután fél 4-kor indul vissza Jászszenklászlóra a gyerekekért, majdnem 5 óra mire a busszal beáll a garázsba. Egy átlagos napon több mint száz kilométert furikázik a két falu között és a tanyavilágban, ahol sokszor feladja a leckét a földút Sándornak.

Vannak olyan napok, amikor tovább szaporodik a kilométerek száma, mert van, akit Kecskemétre, vagy Kiskunmajsára kell orvoshoz vinni. Ha ki-

rándulni mennek az óvodások, vagy versenyre az iskolások, zárandokútra az idősek, akkor is a falugondnok a sofőr. A napokban indul a szociális tűzifa kiosztása, amiben szintén részt vállal a falugondnok, hiszen neki van a legnagyobb rálátása a tanyán élőkre, a rászorulókra.

Nem csak télen kell figyelni a gondozottakat – hangsúlyozta Sándor, akinek megrázó élményben volt része, amikor egy forró nyári napon, a tanya-hoz vezető bekötőút szélén eszméletlenül talált rá az egyik gondozottjára. Szerencsére a mentők gyorsan a helyszínre érkeztek és sikerült megmenteni a férfit, aki olyan sokat feküdt a forró napon, hogy a műszálas melegítője szinte ráégett a bőrére.

Télen, nyáron figyelem az idegeneket, mert a hatalmas, elszórt tanyavilágban sokféle ember megfordul. Ha gyanús személyt látok, akkor konzultálok a polgármesterrel. Betörések szerencsére nincsenek, de mindig figyelmeztetem az időseket, hogy ne engedjenek be idegeneket, szórólapokat is kaptak a fontosabb tudnivalókról. Eddig egyszer fordult elő, hogy az egyik nénihez azzal az ürüggyel mentek be a házalók, hogy

vizet kérjenek. Szerencsére pont akkor vittem az ebédet és elzavartam őket – részletezte Sándor. Arra is felhívom a figyelmüket, hogy mindig legyen náluk a telefon, ha baj van, tudjanak segítséget hívni. Egy-két kivétellel, minden idősnek van mobiltelefonja, akik szinte minden gondjukkal engem hívnak. Ha kell megmértem a vérnyomásukat, ha a gond van konzultálok az orvossal. Ez is jó alkalom arra, hogy beszélgessünk. Van, akinek rendszeresen vizet húzok, nyáron felszerelem a szivattyút, fát hasogatok, de nemrég az egyik tanyánál eldugult kéményt takarítottam. Az egyik idős néninek a disznóvágásnál is segítettünk. A munkatársammal együtt töltöttük a hurkát, gyúrtuk a kolbászt, sóztuk a szalonnát. Majd elvittük a hússokat megfűstöltetni és vissza. Sokszor olyat is kérnek tőlem, ami nem az én feladatom lenne, de nem tudok nemet mondani. Megsajnálom az időseket, akik rajtam kívül szinte senkire sem számíthatnak. Gyakran aggódom értük, megkönnyebbülés, amikor másnap meglátom őket.

Vajda Piroska

*(Megjelent a Petőfi Népe
2016. november 20-i számában)*

Nemzeti értékek

Duna-Tisza közí bor

Magyarország legnagyobb szőlőtermő területe a Duna-Tisza közén terül el, itt található a Duna-borrégió – az alföldi bor „szülőházaja” – amely a két folyó ölelésében fekszik, és három egymással összefüggő borvidék:

a Csongrádi, a Hajósi és a Kunsági alkotja.

XIX. század végére a Duna – Tisza közén szőlőültetvények nagyszámú megtelepedésére szorult. A szőlőtermesztés és borászat a Duna-Tisza

köze, így Bács-Kiskun megye lakosságának fontos jövedelemforrása, a megélhetésének alapja. Az itt termelt borok kitűnnek finom illatukkal, kellemes savtartalmukkal, frissességükkel. Főbb fajták az Irsai Olivér, Cserszegi fűszeres, Ezerjő, Arany sárféher, Kövidinka, Kadarka és a Kékfrankos.

A térségben számos nagynevű, komoly hazai és nemzetközi szakmai sikerekkel büszkélkedő borászat tevékenykedik.

Meghívó közgyűlésre

Tisztelettel meghívunk és várunk Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Pest megyéből minden **falu- és tanyagondnokot 2017. február 23-án csütörtökön Kecskemétre, a Természet Házába** (6000 Kecskemét, Liszt Ferenc utca 19.) a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének éves közgyűlésére.

Tervezett program:

- 9.00 – Érkezés, tagdíjak rendezése, igazolványok átadása
- 10.00 – Az egyesület elmúlt évi munkájának ismertetése
 - Közhasznúsági jelentés és számviteli beszámoló a 2016. évről
 - Felügyelő Bizottság jelentése
 - A 2017. évi munkaterv és költségvetés
 - Beszámoló elfogadása
 - Pályázati programjaink, továbbképzések
 - Jogszabályi változások
 - Jelentkezés látóútra, programokra

A program 14 órakor ebéddel zárul.

Kérjük, hogy **legkésőbb február 15-ig jelezzétek telefonon egyesületünk 76/507-543-as telefonszámán**, vagy az info@falugondnoksag.hu e-mail címen, hogy részt tudtok-e venni a közgyűlésen.

Legyen jó, tegyen jót!

Adjon esélyt másnak és adjon esélyt magának, hogy jobb legyen! Sokszor elég csak

1 mozdulat.

1 szó

1 perc

1%

Ajánlja fel adója 1%-át egyesületünknek!

Adószámunk: 18355525-1-03

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümeziné Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét